

intestinal cancer. Med viss rätt har deras urvalskriterier för kirurgi diskuterats, och man har undrat om cancersjukdomarna i Japan har haft en mindre aggressiv potential. Där emot är det en grov orättvisa att sätta ifråga deras presentation av tumörstadium som sedan ligger till grund för värdering av behandlingsresultaten. Där är de långt före Västeuropas och USAs patologer och kirurger – det visar inte minst den här resenserade boken.

På de 63 sidorna redovisas den Japanska pankreasförningens konsensus om hur tumörer i pankreas skall beskrivas. Bara överenskommelsen i sig är värd att uppmärksammas; tänk om alla västerlandets pankreatologer kunde enas om ett sätt att redovisa sina behandlingsresultat!

Noggranna definitioner

Boken är indelad i fyra delar där varje term noggrant definieras; har man slagit upp boken råder det ingen tvekan om vad som menas med olika lokalisationer, utseenden eller dissektioner. Alla definitioner kompletteras i aktuella fall med ritade eller histologiska preparatbilder av mycket hög kvalitet. Kapitlen beskriver makroskopi (anatom och makropatologi), kirurgisk teknik (definitioner av hur dissekerad och exstirperad vävnad skall beskrivas och vad som skall redovisas i operationsberättelsen), hur operationspreparat skall tas om hand (från operationssal till utskärning) och histologi.

I boken definieras också termer som »curability», »subtotal resektion», »unknown» och var gränsen mellan corpus och cauda går. Det framgår också att de fynd kirurgen gör skall relateras i förkortningar med versaler, medan de histologiska fynden redovisas med gemena förkortningar. Man skiljer vidare på direkt överväxt på pankreas framsida, retroperitonealt, på distala gallgången, duodenum, vena porta, artärsystemet och extrapankreatiska nervplexer.

Mönster för all cancerkirurgi

Genom dessa noggranna och välavvägda definitioner finns en grund lagd för att redovisa resultat av den art att man kan tala om kvalitetssäkring av hög klass. Låt oss önska att denna typ av definitioner kan komma till användning inom all cancerkirurgi, inte minst

vad gäller pankreas. Boken skall finnas hos alla dem som säger sig operera pankreas cancer radikalt och hos dem som skall ta hand om preparaten. •

Datoranvändning på engelska

FT de Dombal. **Medical informatics: the essentials.** 133 sidor. Oxford: Butterworth-Heinemann, 1996. Pris £ 14.99. ISBN 0-7506-2162-1.

Recensent: docent Toomas Timpka, överläkare, universitetssjukhuset samt lektor, tekniska högskolan, Linköping.

»Medical informatics: the essentials» är ett utbildningspaket bestående av en bok med tillhörande program för övningar på persondator.

Målgruppen är i första hand läkarstuderande men även andra vårdstuderande samt verksam kliniker. Författaren var till sin bortgång nyligen professor i klinisk informatik i Leeds och en ledande forskare inom datorstöd för kliniskt beslutsfattande.

Klinisk informatik

I förordet beskrivs syftet med paketet vara förmedling av praktisk kunskap inom klinisk informatik, vilket avgränsas till »det område inom informatik som behandlar sjukvård befodrad av läkare, sjuksköterska eller annan vårdgivare till en enskild patient».

Boken är indelad i tio kapitel, varav de tre första ägnas åt en grundläggande beskrivning och definitioner inom ämnet medicinsk informatik. De två följande kapitlen ägnas åt praktisk användning av datorsystem och utgör även en brygga till övningsprogrammen. De avslutande kapitlen behandlar kliniska tillämpningar av informationssystem samt forskning inom medicinsk informatik. I det sista kapitlet tas även risker och problem med informationssystem upp samt en del förutsättningar för hur utvecklingen inom området kan komma att se ut i framtiden.

Boken avslutas med en kort litteraturlista och hänvisningar till andra läromedel. Övningsprogrammet tar en till två timmar att gå igenom. Det kräver

tillgång till en persondator, som borde finnas tillgänglig vid de flesta arbetsplatser (PC, MS-DOS 5.0/Windows 3.1 eller högre) och är enkel att installera. Användaren ges möjlighet att pröva användning av ett större informationssystem i praktiken. Det bygger på en simulering av det sjukhussystem som författaren själv varit med om att bygga upp i Leeds. Övningarna börjar med inloggning och hantering av elektronisk post och avslutas med datorbaserad journalföring och enkla analyser av kliniska data.

Praktisk handledning

»The essentials» är ett lättillgängligt läromedel som lämpar sig för självstudier. Författaren understryker med rätta att praktiska övningar är nödvändiga för att kunna förstå och tillgodogöra sig nyttan av datorer.

Texten är skriven med ett enkelt språk och är fri från jargong. Paketet förmedlar mer en handledning från en erfaren mentor än en bred kunskapsöversikt. Att författaren så väl lyckats utnyttja denna form kan förklaras med att han parallellt med sin verksamhet inom informatik även var verksam kliniskt som kirurg.

Anglosaxiskt perspektiv

För svenska studenter och kliniker finns särskilda begränsningar att ta hänsyn till. Kapitlen om kliniska informationssystem och aktuell forskning omfattar enbart ett brittiskt perspektiv, liksom litteraturlistan och läsanvisningarna. Övningsprogrammet har bara ett engelskspråkigt gränssnitt och är inte särskilt fantasifullt utformat. Till författarens försvar måste framhållas att detta egentligen bara avspeglar utformningen av de flesta system som är i bruk idag.

Särskilt med hänsyn till avgränsningen av ämnet till klinisk informatik saknas i paketet en närmare granskning av interaktionen mellan människa och dator – i dagens sjukvårdsmiljöer en viktig komponent i det kliniska mötet mellan läkare och patient.

Bästa val för självstudier

Sammanfattningsvis rekommenderas utbildningspa-

ketet för läkarstuderande och kliniker som vill ta ett första steg mot att kunna ha daglig nytta av datorer. För att få en överblick över hela ämnet medicinsk informatik måste den intresserade söka kompletterande källor. Men något enklare sätt för den i engelska språket bevandrade att tillägna sig grunderna inom klinisk informatik finns idag knappast tillgängligt. Nu återstår bara att önska sig motsvarande läromedel på svenska. •

Bokanmälningar i Läkartidningen – syfte och urval

Syftet med Läkartidningens bokanmälningar är att läsarna skall få ett välgrundat omdöme om ny litteratur som intresserar en medicinskt kunnig läsekrets. Böcker som är av intresse för många läkare eller som är pionjärverk på områden i snabb förnyelse prioriteras.

Bokspalterna är inte rätt plats för personlig polemik mot bokförfattarens åsikter – debattinlägg om böcker placeras på debattplats.

För att avgöra om en bok är värd att skaffa eller läsa behöver läsarna besked om t ex

- vetenskaplig kvalitet, aktualitet och praktisk användbarhet i svensk miljö (i arbetet på klinik eller vårdcentral, som uppslagsverk, för grund-, vidare- och efterutbildning);
- hur väl boken uppfyller målgruppernas behov, även pedagogiskt;
- bokens värde i förhållande till andra i Sverige spridda (eller helt nya) arbeten i samma ämne.

Läkartidningens redaktion väljer böcker för anmälan samt recenserar, men vi välkomnar förslag om utländska böcker som bör anmälas därför att de är av stort intresse för vår breda läsekrets.

Skriv inte anmälan spontant utan att du fått klarsignal från bokredaktionen. Risken för dubbelarbete är annars stor.